

ПОЛОЖЕННЯ

про репозитарій «Електронний архів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

1. Загальні положення та терміни.

1.1. Положення про репозитарій «Електронний архів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (далі - РЕПОЗИТАРІЙ) визначає основні поняття, склад, призначення та завдання і регламентує основні засади організації та управління електронним репозитарієм університету.

1.2. Основні терміни:

автор – фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір і якій належать майнові права інтелектуальної власності на нього відповідно до Цивільного кодексу України, Закону України «Про авторське право та суміжні права», іншого закону чи договору;

автор електронного документа – фізична або юридична особа, яка створила електронний документ відповідно до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг»;

виключне право – майнове право особи, яка має щодо твору авторське право і (або) суміжні права, на використання цих об'єктів лише нею і на видачу лише цією особою дозволу чи заборону їх використання іншим особам у межах строку, встановленого Законом України «Про авторське право і суміжні права»);

виняткове (виключне) право – це майнове право. Виняткове право може належати одному або декільком фізичним чи юридичним особам (правовласникам). Правовласник може на свій розсуд вирішувати або забороняти іншим особам використання результату інтелектуальної діяльності;

відкритий доступ (ВД) – розміщення у мережі Інтернет матеріалів, доступ до яких дозволений правовласниками. Технічне здійснення доступу всім охочим надається у будь-який час і без обмежень;

відтворення – виготовлення одного або більше примірників твору, відеограми, фонограми в будь-якій матеріальній формі, а також їх запис для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (у тому числі цифровій), оптичній або іншій формі, яку може зчитувати комп'ютер;

власник інформації – фізична або юридична особа, якій належить право власності на інформацію відповідно до Закону України «Про захист інформації»;

договір приєднання – договір, умови якого встановлені Університетом, і який може бути укладений лише шляхом приєднання автора до договору в цілому. Автор не може запропонувати свої умови договору (п.1 ст.634 «Цивільного кодексу України»).

доступ до інформації в системі – отримання користувачем можливості обробляти інформацію в системі (Закон України «Про захист інформації»);

ім'я автора – сукупність слів чи знаків, що ідентифікують автора: прізвище та ім'я автора; прізвище, ім'я та по батькові автора; ініціали автора; псевдонім автора; прийнятий автором знак (сукупність знаків) тощо;

інституційний репозитарій відкритого доступу – мережевий сервіс зі зберігання, систематизації та поширення творів у цифровому вигляді, що надається установою її працівникам та іншим зацікавленим особам;

інтелектуальні права на твір - включають виняткове право і особисті немайнові права;

майнові права інтелектуальної власності – право на використання, дозволяти використання, перешкоджати та забороняти неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності;

оприлюднення (розкриття публіці) твору – здійснена за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав дія, що вперше робить твір доступним для публіки шляхом опублікування, публічного виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо;

опублікування твору, фонограми, відеограми – випуск в обіг за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав на надання доступу до них через електронні системи інформації таким чином, що будь-яка особа може його отримати з будь-якого місця і у будь-який час за власним вибором;

організація управління репозитарієм – організація, що управляє на колективній основі майновими правами суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав і не має на меті одержання прибутку;

особисті немайнові права автора включають право визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником тощо) об'єкта права інтелектуальної власності; авторства, право на ім'я, на недоторканність твору, на обнародування твору, перешкоджати будь-якому посягання на право інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі чи репутації творця об'єкта права інтелектуальної власності (ст. 423 «Цивільного кодексу України»), забороняти згадування свого імені, якщо автор твору бажає залишитись анонімом; обирати псевдонім, зазначати і вимагати зазначення псевдоніма замість справжнього імені автора на творі (ст. 14 Закону України «Про авторське право і суміжні права»);

право власності – це врегульовані законом суспільні відносини щодо володіння, користування і розпорядження майном. Об'єктами права власності громадян є твори науки, літератури та мистецтва, відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, раціоналізаторські пропозиції, знаки для товарів і послуг та інші результати інтелектуальної праці (Закон України «Про власність»);

примірник твору – копія твору, виконана у будь-якій матеріальній формі;

публікуванням твору, фонограми, відеограми вважається також депонування рукопису твору, фонограми, відеограми у сховищі (депозитарії) з відкритим доступом та можливістю одержання в ньому примірника (копії) твору, фонограми, відеограми;

репозитарій (електронний архів) – це місце, де зберігаються, накопичується, систематизується в електронному вигляді продукти інтелектуальної діяльності наукового, освітнього та методичного призначення, та забезпечується довготривалий, постійний і надійний відкритий доступ до них засобами Інтернет-технологій;

розповсюдження об'єктів авторського права і (або) суміжних прав – будь-яка дія, за допомогою якої об'єкти авторського права і (або) суміжних прав безпосередньо чи опосередковано пропонуються публіці, в тому числі доведення цих об'єктів до відома публіки таким чином, що її представники можуть здійснити доступ до цих об'єктів з будь-якого місця і в будь-який час за власним вибором;

службовий твір – твір, створений автором у порядку виконання службових обов'язків відповідно до службового завдання чи трудового договору (контракту) між ним і роботодавцем;

співавтори – особи, спільною творчою працею яких створено твір;

суб'єктами права інтелектуальної власності – є: творець (творці) об'єкта права інтелектуальної власності (автор, виконавець, винахідник тощо) та інші особи, яким належать особисті немайнові та (або) майнові права інтелектуальної власності відповідно до Цивільного Кодексу, іншого закону чи договору (ст. 421 «Цивільного кодексу України»);

твори – створені авторами у результаті творчої діяльності за особистою ініціативою, на замовлення чи в порядку виконання службових обов'язків: літературно письмові твори – книги, брошури, статті, конспекти лекцій, аналітичні огляди, звіти, презентації тощо; ілюстрації, карти, плани, ескізи і пластичні твори, що стосуються географії, топографії, архітектури або науки; аудіовізуальні твори; твори образотворчого мистецтва; фотографічні твори; інші твори, представлені в електронній (в тому числі цифровій) формі, яку може зчитувати комп'ютер (ст. 433 Цивільного кодексу України, ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права»);

частина твору – яка може використовуватися самостійно, у тому числі й оригінальна назва твору, розглядається як твір і охороняється відповідно до Закону «Про авторське право і суміжні права».

1.3 Електронний архів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (eNTUKhPIR) – це інституційний репозитарій, що забезпечує накопичення, систематизацію, зберігання в електронному вигляді інтелектуальних продуктів наукового, освітнього та методичного призначення, створених університетськими спільнотами Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», та забезпечує довготривалий, постійний і надійний безкоштовний відкритий доступ до них засобами Інтернет-технологій, поширення цих матеріалів у середовищі світового науково-освітнього товариства. Електронний архів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» є складовою електронних ресурсів НТБ.

1.4. Назва репозитарію **eNTUKhPIIR** є скороченням назви *Електронний архів Національного технічного університету «Харківського політехнічного інституту» англійською мовою (Electronic National Technical University «Kharkiv Polytechnical Institute» Institutional Repository)*

Адреса репозитарію в Інтернеті: <http://repository.kpi.kharkov.ua>

1.5. Репозитарій формується та функціонує відповідно до наступних документів:

- Положення про наукову бібліотеку університету;
- Положення про репозитарій «Електронний архів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»»;
- Цивільний кодекс України
- Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (№ 32/95-ВР від 27.01.1995);
- Закон України «Про видавничу справу» (№ 318/97-ВР від 5.06.1997 р.);
- Закон України «Про авторське право і суміжні права» (№ 3792-12 від 23.12.1993) - встановлює авторське право на комп'ютерні програми для ЕОМ, електронні видання, бази даних, літературні письмові твори) ;
- Закон України «Про Національну програму інформатизації» (№ 74/98-ВР від 04.02.1998) із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 13 вересня 2001 року N 2684-III та Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 - 2015 роки» (№ 537-V від 09.01.2007) - визначають стратегію розв'язання проблеми забезпечення інформаційних потреб та інформаційної підтримки соціально-економічної, екологічної, науково-технічної, національно-культурної та іншої діяльності;
- Законів України «Про кінематографію», «Про телебачення і радіомовлення», «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм»;
- Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» - регулює відносини, що виникають у процесі створення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання електронних документів;
- Закон України «Про захист інформації в автоматизованих системах» - встановлює основи регулювання правових відносин щодо захисту інформації в автоматизованих системах за умови дотримання права власності громадян України на інформацію та права доступу до неї (№ 80/94-ВР від 05.07.1994);
- ГОСТ 7.1-2003. Библиографическая запись. Библиографическое описание (міждержавний стандарт);
- ГОСТ 7.82—2001. Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов (міждержавний стандарт) .

1.6. Установити, що об'єкти авторського права і суміжних прав, які є предметом міжнародного договору, до якого Україна приєдналася і згоду на обов'язковість якого дала Верховна Рада України, і які створені чи вперше опубліковані до дня набрання чинності цим Законом, підлягають захисту за Законом «Про авторське право і суміжні права» від дня набрання ним чинності, якщо на цей день зазначені об'єкти не стали суспільним надбанням в країні походження у зв'язку із закінченням строку їх охорони в цій країні.

2. Мета, завдання, функції репозитарія:

2.1. Мета: eNTUKhPIIR

- сприяння зростанню популярності університету шляхом представлення його наукової продукції у глобальній мережі;
- збільшення впливу наукових досліджень в академічній спільноті світу та сприяння застосування (залучення) результатів досліджень НТУ «ХПІ» в науковий обіг.
- збільшення індексу цитування наукових публікацій співробітників **Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»** шляхом забезпечення вільного доступу до них за допомогою Інтернету;
- створення нового додаткового ефективного віртуального середовища для науково-дослідницької діяльності в НТУ «ХПІ», поліпшення рівня задоволення інформаційних запитів користувачів;
- створення середовища, що дозволяє науковцям НТУ «ХПІ» зручно розміщувати свої наукові

дослідження в е. формі в надійний та добре організований архів, що забезпечує відкритий доступ до них.

2.2.Завдання:

- забезпечити накопичення, систематизацію, зберігання в електронному вигляді інтелектуальних продуктів наукового, освітнього та методичного призначення, створених університетськими спільнотами Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», та забезпечити довготривалий, постійний і надійний відкритий доступ до них засобами Інтернет-технологій;
- забезпечити місце і спосіб централізованого і довготривалого зберігання в електронному вигляді повних текстів творів;
- поширити ці матеріали у середовищі світового науково-освітнього товариства;
- створити надійну і доступну систему обліку публікацій наукових робіт факультетів і окремих працівників;
Репозитарій eNTUKhPIIR, орієнтований на науковців, викладачів, аспірантів та студентів.

2.3.Основні функції репозитарію:

- навчальна,
- наукова,
- довідково-інформаційна,
- поповнення бібліотечного фонду оригінальними електронними документами та електронними копіями друкованих видань та їх збереження.

3. Управління репозитарієм

3.1. Загальне управління eNTUKhPIIR здійснює Координаційна рада з роботи над університетським репозитарієм, до якої входять:

Товажнянський Леонід Леонідович, ректор, (голова),
Марченко Андрій Петрович, проректор з наукової роботи, (заст. голови),
Романовський Олександр Георгійович, проректор з науково-педагогічної роботи, (заст. голови),
Сокол Євген Іванович, проректор з науково-педагогічної роботи, (заст. голови),
Арутюнян Андрій Сергійович, WEB-майстер НТУ «ХП»,
Гайдамака Микола Дмитрович, начальник режимно-секретного відділу,
Главчева Юлія Миколаївна, заступник директора НТБ,
Гуцаленко Юрій Григорович, ст.н.с. каф. ІТМ ім. Семка (секретар),
Зайцев Юрій Іванович, учений секретар,
Кривобок Руслан Вікторович, заступник зав. НДЧ,
Молчанова Юлія Юріївна, начальник загально університетської юридичної служби,
Панфілов Юрій Іванович, начальник методичного відділу,
Семененко Лариса Петрівна, директор НТБ,
Сук Олександр Пилипович, директор центру дистанційної освіти,
Єфремова Марія Павлівна, начальник редакційно-видавничого центру,
Щетинін Віктор Павлович, начальник ЦНІТ.

3.2. Організації колективного управління не мають права займатися комерційною діяльністю.

3.3. Організації колективного управління діють в межах повноважень, одержаних від суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав.

3.4. Організації колективного управління не мають права вчинення дій, що створюють загрозу порушення авторського права і (або) суміжних прав;

3.5. Науково-технічна бібліотека НТУ «ХП» виступає координатором і основним виконавцем процесу наповнення репозитарію.

3.6. Технічну та програмну підтримку, працездатність програмних засобів забезпечує Центр новітніх інформаційних технологій НТУ «ХП» та відділ сучасних бібліотечних технологій НТБ.

3.7. За збереження електронних документів репозитарію відповідає Центр новітніх інформаційних технологій НТУ «ХП».

3.8. Суперечки щодо кола осіб, які можуть розмішувати свої документи, типо-видового переліку

документів і щодо порядку включення або вилучення документів із репозитарію, вирішує Координаційна рада.

3.9. За потребою до роботи з формування університетського репозитарію долучаються працівники будь-якого відділу НТУ «ХПІ», заступники деканів з наукових питань, завідувачі кафедр.

4. Склад репозитарія

4.1. «Електронний архів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» є універсальним за змістом науковим зібранням. Структура університетського інституційного репозитарію складається із спільнот (фондів) факультетів та науково-дослідницьких університетських установ у кореновому каталозі. Кожна спільнота може мати колекції: «Наукові роботи», «Навчальні видання», «Наукові роботи студентів» та інші. Особлива спільнота, що включена до кореневого каталогу - «Alma Mater» - зібрання з історії університету (сучасні твори, електронні копії рідкісних видань з фондів НТБ, що стосуються історії університету, копії рукописів видатних учених університету та інше). За рішенням Координаційної ради можуть створюватись інші спільноти та колекції.

4.2. Тематичний склад визначається факультетами відповідно до наукового та навчального процесів університету. До репозитарію можуть бути включені:

- статті, монографії, підручники, методичні матеріали, тематичні збірки, матеріали наукових конференцій (препринти або постпринти);
- наукові публікації працівників Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», що вийшли друком в інших видавництвах, за умови відсутності заборони на їх розміщення в репозитарії з боку видавництва; або після закінчення дії угоди автора з видавництвом;
- автореферати дисертацій, тексти дисертацій, що захищені працівниками Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»;
- інші матеріали наукового, освітнього або методичного призначення за бажанням їх автора.

4.3. За видами електронних ресурсів репозитарій не має обмеження. Це можуть бути будь-які електронні текстові дані, електронні числові дані, електронні картографічні дані, електронні зображення (відео, презентації), електронні звукові дані, електронні інтерактивні мультимедіа.

4.4. Хронологічні обмеження для розміщення документів у репозитарії не встановлюються.

4.5. За бажанням автора за рівнем доступності документи в репозитарії можуть бути у відкритому доступі або у авторизованому доступі.

5. Принципи створення і функціонування репозитарія

5.1. «Електронний архів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» є веб-орієнтована, кумулятивна та постійна база даних (цифрових копій документів), що визначені однією організацією – НТУ «ХПІ».

5.2. Репозитарій створюється за допомогою програмного забезпечення, що підтримує протокол обміну метаданими OAI-PMH (Open Access Initiative Protocol for Metadata Harvesting), дозволяючи тим самим інтегрувати електронний репозитарій у міжнародні реєстри ROAR, OpenDOAR та інші.

5.3. Репозитарій поповнюється документами шляхом самоархівування твору автором або, шляхом передачі документу до НТБ. Для отримання можливості самоархівування автори повинні зареєструватись та отримати відповідні права для роботи. Адміністратор репозитарію реєструє авторів, надаючи їм права депозитора.

5.4. Депозитором може бути як автор, так і уповноважений працівник бібліотеки. За бажанням автора його роботу може розміщувати у репозитарії депозитор-бібліотекар. При цьому автор надає у бібліотеку електронну версію роботи в будь-якому форматі, що читається машиною, і набір ключових слів трьома мовами: українською, російською та англійською.

5.5. Підтримуються всі файлові формати, в яких створені ресурси. Однак, у кожному з видів рекомендуються для використання певні формати:

Формати, що рекомендуються для застосування, при розміщенні матеріалів		
Матеріал	Назва формату	Розширення
Текст	Adobe PDF, Microsoft	pdf, doc
Презентація	Microsoft Powerpoint	ppt

Таблиці	Microsoft Excel	xls
Зображення	JPEG, GIF	JPg> gif
Аудіо	WAV, MP3	wav, mp3
Відео	MPEG	mpeg, mpg, mpe

5.6. Роботи аспірантів і студентів будуть розміщені за наявності рекомендації наукового керівника, який реєструється у репозитарії і підтверджує свою рекомендацію.

5.7. На прохання автора електронна публікація вилучається з відкритого доступу або замінюється прихованою формою повного тексту, це здійснюється бібліотекарем.

5.8. Якщо факультет (наукова рада факультету) визначає рівень роботи, що представлена автором у факультетській спільноті репозитарію як низький, Координаційна рада дає доручення адміністратору «Електронного архіву Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» вилучити цей документ.

5.9. Публікації, що передаються до репозитарію, забезпечуються заголовками, прізвищами авторів, анотацією (якщо вона є) мовою оригіналу та ключовими словами українською, російською та англійською мовами.

6. Авторський договір

6.1. Відкритий доступ не відмінює норм авторського права. Особисті немайнові права автора не відчужувані і зберігаються за ним незалежно від способу публікації. Виняткове право на твір автор реалізує, добровільно ухвалюючи рішення про представлення своєї публікації в Інтернет і підтверджуючи це у Авторському договорі в електронному або паперовому вигляді.

6.2. Твір не може бути розміщений у «Електронному архіві Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», якщо він порушує права людини на таємницю її особистого та сімейного життя, завдає шкоду громадському порядку, здоров'ю та моральному стану особистості, містить інформацію, що охороняється державою.

6.3. Підписуючи Авторський договір автор передає НТУ «ХПІ» на безоплатній основі невиняткові права на використання твору:

- на внесення твору у базу даних **eNTUKhPIIR**;
- на відтворення твору чи його частин у електронній формі, не змінюючи її змісту;
- на виготовлення електронних копій твору для постійного архівного зберігання;
- на використання твору без одержання прибутку та на виготовлення його копій для некомерційного розповсюдження;
- на надання електронних копій твору для відкритого доступу в мережі Інтернет.

6.4. У Авторському договорі автор підтверджує, що розміщуючи роботу у **eNTUKhPIIR** він не порушує прав третіх осіб (інших авторів або видавництв).

6.5. Авторським договором автор підтверджує, що на момент розміщення твору у **eNTUKhPIIR** лише йому належать виняткові майнові права на твір, що вони ні повністю, ні частково нікому не передані (не відчужені), що майнові права на твір ні повністю, ні в частині не є предметом застави, судового спору або претензій з боку третіх осіб.

6.6. Автор несе всі види відповідальності перед третіми особами, що заявили свої права на твір, відшкодовує НТУ «ХПІ» всі витрати, спричинені позовами третіх осіб про порушення авторських та інших прав на твір.

6.7. У випадку, коли твір створено у співавторстві, кожний з авторів приймає умови цього договору розміщуючи такий твір в «Електронний архів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»».

6.8. Автор зберігає за собою право використовувати самостійно чи передавати аналогічні права на використання твору третім особам.

6.9. Авторський договір може бути розірваний на вимогу автора, якщо він позбавляється майнових прав на твір, які мав на момент розміщення твору у репозитарії відкритого доступу, а також якщо договір містить інші умови, обтяжливі для автора. Тоді він сам або за допомогою адміністратора вилучає роботу з репозитарію.

Затверджено Вченою радою Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» 15 червня 2010 р.